

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника Інституту
(з навчальної роботи)

полковник _____ Ігор ГИРЕНКО
30. 06. 2023 р.

ФІЗИКА. Частина 1. Електромагнетизм. Коливання та хвилі. Оптика.
Робоча програма навчальної дисципліни (силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) бакалавр
Галузь знань	12 Інформаційні технології, 17 Електроніка та телекомунікації
Спеціальність	125 Кібербезпека, 172 Телекомунікація та радіотехніка
Освітньо-професійна програма	Безпека державних інформаційних ресурсів, Спеціальні телекомунікаційні системи
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	5 кредитів
Семестров. контроль	Екзамен / Розрахунково-графічна робота / Модульна контрольна робота
Розклад занять	
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: доцент, Скіцько Іван Федорович, fizika.kpi@gmail.com , моб. +38(050) 642 36 10 Практичні: Іван Скіцько, Бруква Наталія Миколаївна, Лабораторні: Іван Скіцько, Бруква Наталія Миколаївна, nataliya.brukva@gmail.com , +38(067)1155289.
Розміщення курсу	https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=661

Ухвалено Методичною комісією

ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського

Протокол від 30. 06. 2023 № 9

Заступник голови Методичної комісії

полковник _____ Олександр ЯРОВИЙ

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна Фізика -1., Загальна фізика - 2 належить до нормативної частини навчального плану Циклу загальної *підготовки*.

Міждисциплінарні зв'язки: курс загальної фізики забезпечує вивчення студентами дисциплін циклу професійно-практичної підготовки: "Інформаційна безпека", "Електроніка", "Основи теорії кіл, сигнали та процеси в електроніці" та ін. Вивчення курсу загальної фізики планується паралельно з вивченням відповідних розділів вищої математики.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:- використовувати фундаментальні фізичні поняття, основні принципи і закони класичної та сучасної фізики у галузі електродинаміки, коливань, хвильової та квантової оптики, фізики твердого тіла, контактних явищ в напівпровідниках і металах, квантової електроніки, фізики атома при вирішенні певних фізичних задач;- застосовувати сучасні уявлення про будову та властивості матерії на мікроскопічному рівні;- застосовувати базовий матеріал для подальшого вивчення дисциплін циклу професійно-практичної підготовки.

Предмет навчальної дисципліни –основні положення загальної фізики, зокрема, класичної, квантової механіки, електромагнетизму, хвильової та квантової оптики, фізики твердого тіла, фізики атома та атомного ядра.

Основні завдання навчальної дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- основних характеристик електричних і магнітних полів;
- основних законів стаціонарного електричного струму;
- основних рівнянь електромагнітного поля та їх загального змісту.
- основних оптичних явищ;
- засадничих ідей квантової фізики та основних квантовооптичних ефектів;
- основних відомостей про будову атомів та їх квантові властивості;
- єдності закономірностей коливальних і хвильових процесів різної природи;
- єдності корпускулярних і хвильових властивостей матерії на субмікроскопічному рівні;
- меж застосовності класичного та квантового методів опису фізичних систем;
- основ зонної теорії твердих тіл, електричних властивостей напівпровідників та контактних явищ;
- основ квантової електроніки;
- основ фізики атомного ядра та радіоактивності, ядерної енергетики.

уміння:

- розраховувати електричні та магнітні поля простих конфігурацій зарядів і струмів в вакуумі та середовищах;
- розраховувати прості кола постійного струму ;
- розраховувати параметри коливальних контурів та хвиль;
- експериментально досліджувати, якісно і кількісно оцінювати основні оптичні явища;
- експериментально досліджувати, якісно і кількісно оцінювати основні квантові явища;
- розраховувати та оцінювати основні параметри металів та напівпровідників, *p-n* - переходу.

досвід:

- розв'язання простих задач з електродинаміки, коливань та хвиль, оптики і квантової фізики, з фізики твердого тіла;
- правильного використання загальнонаукової та спеціальної термінології;
- самостійного здобування знань, використовуючи традиційні і сучасні освітні та інфор-

маційні технології;

- підходу до вирішення задач, що постають в процесі професійної діяльності, обираючи методи дослідження на основі наукового світогляду.

Програмні результати навчання.

Компетентності:

загальні компетентності:

- здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність приймати обґрунтовані рішення.
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- здатність оцінювати порядок величин у різних дослідженнях, так само як точності та значимості результатів
- здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

фахові компетентності:

- здатність застосовувати теоретичний та експериментальний базис сучасної фізики для розв'язування прикладних задач в галузі кібербезпеки, телекомунікацій і радіотехніки.
- вміти самостійно навчатися та підвищувати рівень своєї кваліфікації.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: мати базові знання з загальної фізики: фундаментальні фізичні поняття, основні принципи і закони класичної та сучасної фізики у галузі електродинаміки, коливальних, хвильової та квантової оптики, фізики твердого тіла, контактних явищ в напівпровідниках і металах, квантової електроніки, фізики атома при вирішенні певних фізичних задач..

Постреквізити: розраховувати електричні та магнітні поля простих конфігурацій зарядів і струмів в вакуумі та середовищах; розраховувати прості кола постійного струму; розраховувати параметри коливальних контурів та хвиль; експериментально досліджувати, якісно і кількісно оцінювати основні оптичні явища; експериментально досліджувати, якісно і кількісно оцінювати основні квантові явища; розраховувати та оцінювати основні параметри металів та напівпровідників, *p-n* -переходу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 годин/10,0 кредитів ECTS.

3. Зміст навчальної дисципліни

Семестр 1.

Семестровий (кредитний) модуль 1. ФІЗИКА. Частина 1. Електромагнетизм. Коливання та хвилі. Оптика.

3.1. Лекційні заняття

Розділ I. Фізичні вимірювання. Тема 1.1. Основні відомості про вимірювання та їхні невизначеності. Лекція 1. Обробка результатів фізичних вимірювань.
Розділ II. Електрика та магнетизм. Тема 2.1. Електричне поле. Лекція 2. Електричне поле
Лекція 3. Поляризація діелектриків і поле в середині діелектрика.
Лекція 4. Провідники в електричному полі.

Тема 2.2. Постійний електричний струм. Лекція 5. Постійний електричний струм
Тема 2.3. Магнітне поле. Лекція 6. Магнітне поле струмів.
Лекція 7. Провідник зі струмом у магнітному полі.
Тема 2.4. Електромагнітна індукція. Лекція 8. Електромагнітна індукція.
Розділ III. Коливання та хвилі
Тема 3.1. Коливання. Лекція 9. Гармонічні коливальні процеси.
Лекція 10. Згасаючі коливання.
Лекція 11. Вимушені коливання.
Тема 3.2. Хвилі Лекція 12. Хвилі у пружному середовищі.
Лекція 13. Рівняння Максвелла.
Лекція 13. Випромінювання електромагнітних хвиль.
Тема 3.3. Оптика Лекція 15. Інтерференція електромагнітних хвиль.
Лекція 16. Дифракція електромагнітних хвиль.
Лекція 17. Дифракція паралельних променів.
Лекція 18. Поляризація електромагнітних хвиль.

3.2. Практичні заняття

1. Обробка результатів фізичних вимірювань.
2. Розрахунок напруженостей електричних полів за допомогою теореми Остроградського-Гауса.
3. Розрахунок напруженостей і потенціалів електричних полів.
4. Діелектрики та провідники в електричному полі.
5. Закони постійного струму.
6. Розрахунок магнітних полів.
7. Рух заряджених частинок у магнітному та електричному полях.
8. Електромагнітна індукція.
9. Енергія магнітного поля.
10. Гармонічні коливальні процеси. Додавання гармонічних коливань.
11. Загасаючі та вимушені коливання.
12. Хвилі.
13. Інтерференція електромагнітних хвиль.
14. Дифракція хвиль.

3.3. Рекомендований перелік лабораторних робіт.

Лабораторні роботи виконуються студентами з метою вироблення умінь і набуття досвіду експериментальних досліджень та закріплення теоретичних знань. Роботи обираються з наданого переліку відповідно до графіку.

1. Вивчення електростатичного поля
2. Визначення опору провідника за допомогою містка сталого струму (містка УІТСТОНА)

3. Вимірювання електрорушійної сили методом
4. Визначення питомого заряду електрона методом магнетрона
5. Знімання кривої намагнічування і петлі гістерезису феромагнетиків у змінних магнітних
6. Дослідження вільних згасаючих коливань у контурі
7. Вивчення вимушених коливань у послідовному коливальному контурі
8. Дослідження інтерференції електромагнітних хвиль
9. Дослідження дифракції електромагнітних хвиль

4. Навчальні матеріали та ресурси

1. Е.С. Лопатинський, І. Р. Зачек, Г. А. Ільчук, Б.М. Романишин. Фізика. Підручник. – Львів: Афіша, 2009.-386с.
2. Скіцько І.Ф., Скіцько О.І. Фізика (Фізика для інженерів): **Підручник** /: – Київ: КПІ-ім. Ігоря Сікорського, 2017.–513с. - Назва з екрану. - Доступ: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/19035>
3. Скіцько І.Ф., Скіцько О.І. **Фізика**. Практикум. Навч. посібник. - 2-видання перероблене, доповнене. / за заг. ред. І. Ф. Скіцька – К. : Вид-во «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2020. – 614 с. - Назва з екрану. - Доступ: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/37577>
4. Скіцько І.Ф., Корнейко О.В., Скіцько О.І. Частина 1. Електромагнетизм. Навчальний посібник.– К.:ІСЗІ НТУУ «КПІ», 2013. – 280 с.
5. Скіцько І.Ф., Скіцько О.І. **Обробка результатів фізичних вимірювань**. [Електронний ресурс]: навч. посіб./ КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 88 с. - Доступ: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/25320>
6. Скіцько І.Ф., Корнієнко Є.Г. Вивчення законів постійного струму на прикладах містка Уітстона та компенсаційної схеми: **Інструкція до лабораторних робіт** навч. посіб./– Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 60 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48715>
7. Скіцько І.Ф. Вивчення магнітних властивостей феромагнетика у змінних магнітних полях: Інструкція до лабораторної роботи [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського.– Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 48 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/55921>
- 8 Скіцько І.Ф. Вивчення руху електронів в електричному і магнітному полях: Інструкція до лабораторної роботи [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 24 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/55922>
9. Скіцько І.Ф., Корнейко О.В., Скіцько О.І. Частина 2. Загальна фізика та основи зонної теорії твердих тіл. Навчальний посібник.– К.:ІСЗІ НТУУ «КПІ», 2013. – 400 с.

Додаткова література

1. Кучерук І.М., Горбачук І.І., Луцик П.П. Загальний курс фізики. Електрика й магнетизм.- К: Техніка, 2001.
2. Кучерук І.М., Горбачук І.І. Загальний курс фізики. Оптика. Квантова фізика.- К: Техніка, 1999р.

5. Структура кредитного модуля

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практ. (семін.)	Лаборатор. роботи	СРС
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Фізичні вимірювання					
Тема 1.1. Основні відомості про вимірювання та їх похибки.	5	2	2		1
Разом за розділом 1	5	2	2		1
Розділ 2. Електрика та магнетизм					
Тема 2.1. Електростатичне поле	24	6	4	8	6
Тема 2.2. Постійний електричний струм	10	2	2	4	2
Тема 2.3. Магнітне поле	15	4	4	4	3
Тема 2.4. Електромагнітна індукція	12	2	2	4	4
Розрахункова робота з тем 2.1 - 2.3	5	-	-		5
Разом за розділом 2	56	14	12	20	20
Розділ 3. Коливання та хвилі					
Тема 3.1. Коливання	18	6	2	8	2
Тема 3.2. Хвилі	7	6	-	-	1
Тема 3.3. Оптика	20	8	-	8	4
МКР з тем 2.4; 3.1	4		2		2
Разом за розділом 3	49	20	4	16	9
Підготовка до іспиту	30				30
Всього за семестр	150	36	18	36	60

5.1. Лекції

№ з/п лекцій	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p style="text-align: center;"><u>Розділ І. Фізичні вимірювання.</u></p> <p>Тема 1.1. Основні відомості про вимірювання та їхні невизначеності. Лекція 1. Обробка результатів фізичних вимірювань.</p> <p>1. Деякі рекомендації до процедури проведення вимірювань і визначення похибок. Оцінка похибок прямих та опосередкованих вимірювань.</p> <p>2. Засади оцінювання невизначеностей результатів вимірювань. Поняття невизначеності вимірювання. Види невизначеностей у вимірюваннях. Сумарна стандартна невизначеність.</p> <p>3. Приклад обробки результатів фізичних вимірювань із врахуванням концепції "невизначеності".</p> <p style="text-align: center;">Плакати: 1. "Крива Гаусового розподілу". 2. "Коефіцієнти Стьюдента". Літ. 5. §§ 1, 2, 3-6, 8, 10</p> <p><u>Завдання на СРС:</u></p> <p>1. Підготуватись до практичного заняття з матеріалу лекцій 1. 2. Самостійно вивчити такі питання: Методи вимірювання сили струму, напруги, опору.</p>

	<p>3. Принципи роботи електровимірювальних приладів основних систем. Поняття про компенсаційний та мостовий методи вимірювання. Літ. 5. Лаб. Робота 1.</p>
2	<p style="text-align: center;">Розділ II. Електрика та магнетизм.</p> <p>Тема 2.1. Електричне поле.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 2. Електричне поле</p> <p>1. Електричні заряди. Закон Кулона. Напруженість електричного поля. Принцип суперпозиції електричних полів.</p> <p>2. Потік вектора напруженості електричного поля. Теорема Остроградського-Гаусса.</p> <p>3. Робота сил електричного поля. Циркуляція вектора напруженості. Різниця потенціалів. Потенціал. Еквіпотенціальні поверхні.</p> <p>4. Зв'язок між напруженістю та потенціалом електростатичного поля. Рівняння Пуассона. Лекційна демонстрація “ Електричне поле пластини і циліндра”.</p> <p>Літ. 1. §§ 48-51; 2. §§ 1.1-1.13. <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 2. § 1.8, Матеріали лекції 2.</p>
3	<p style="text-align: center;">Лекція 3. Поляризація діелектриків і поле в середині діелектрика.</p> <p>1. Провідники, діелектрики та напівпровідники.</p> <p>2. Електричний диполь у однорідному та неоднорідному електричному полі.</p> <p>3. Поляризація діелектриків та її типи. Вектор поляризації (поляризованість), діелектрична сприйнятливість.</p> <p>4. Електричне поле всередині діелектрика. Діелектрична проникність та її фізичний зміст. Зв'язок між діелектричною сприйнятливістю та діелектричною проникністю.</p> <p>5. Зміна електричного поля на межі двох діелектриків.</p> <p>Літ. 1. §§ 52-54; 2. §§ 2.1-2.5. <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 2. § 2.6.</p>
4	<p style="text-align: center;">Лекція 4. Провідники в електричному полі.</p> <p>1. Розподіл зарядів, напруженість та потенціал електричного поля у провіднику.</p> <p>2. Провідник у електричному полі. Електроємність провідників. Конденсатори.</p> <p>3. Енергія електричного поля. Демонстрація конденсаторів різної форми.</p> <p>Літ. 1. §§ 55-57; 2. §§ 3.1-3.4.</p>
5	<p>Тема 2.2. Постійний електричний струм.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 5. Постійний електричний струм.</p> <p>1. Електричний струм та його види. Струм провідності та умови його існування.</p> <p>2. Основні характеристики постійного електричного струму.</p> <p>3. Закони Ома та Джоуля-Ленца в інтегральній та диференціальній формах.</p> <p>4. Електрорушійна сила та падіння напруги у колі постійного струму. Закон Ома для неоднорідної ділянки кола.</p> <p>5. Розрахунок розгалужених електричних кіл за допомогою правил Кірхгофа.</p> <p>Літ. 1. §§ 58-59; 2. §§ 4.1-4.4.</p>

6	<p>Тема 2.3. Магнітне поле. Лекція 6.Магнітне поле струмів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємодія елементів струму. Магнітне поле як форма існування матерії. Індукція магнітного поля. Лінії індукції магнітного поля. 2. Закони Біо-Савара-Лапласа. 3. Теорема про циркуляцію вектора індукції магнітного поля. 4. Потік вектора індукції магнітного поля Теорема Остроградського-Гаусса для магнітного поля. Вихровий характер магнітного поля. <p>Макет: “Закон Біо-Савара-Лапласа”. Лекційна демонстрація: “ Взаємодія двох контурів зі струмом”. Літ. 1. §§65-69, §73; 2. §§ 5.1-5.3, 5.6.</p>
7	<p>Лекція 7.Провідник зі струмом у магнітному полі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Контур зі струмом у магнітному полі. 2. Механічний та магнітний моменти електрона, атома й молекули. 3. Намагнічування речовини. Магнітне поле в речовині і його характеристики. 4. Магнітне поле на межі двох магнетиків <p>Літ. 1. §§ 70, 72, 74, 75, 77; 2. §§ 5.8. 6.1-6.4; 11. §§ 44, 46-48, 51-54, 56. <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 11. § 46, § 54. СРС. Тема 2.3. Феромагнетики 1. Класифікація магнетиків 2. Феромагнетизм. Магнітний гістерезис. Домени. Точка Кюрі. Літ. 1. §§76,78; 2. §§ 6.5-6.10.</p>
8	<p>Тема 2.4. Електромагнітна індукція. Лекція 8.Електромагнітна індукція.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Явище електромагнітної індукції. Закон Фарадея. Правило Ленца. Пояснення явища електромагнітної індукції. 2. Явище взаємної індукції. Явище самоіндукції. Індуктивність. Електрорушійна сила самоіндукції. 3. Енергія та об’ємна густина енергії магнітного поля. Взаємна енергія струмів. <p>Лекційна демонстрація: 1. “Електромагнітна індукція”; 2. “Вихрові струми”; 3. “Виток у магнітному полі Землі” . Літ. 1. §§ 79-83; 2. §§ 7.1-7.9.</p>
9	<p><u>Розділ III. Коливання та хвилі</u></p> <p>Тема 3.1. Коливання. Лекція 9.Гармонічні коливальні процеси.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гармонічні коливання. Характеристики гармонічних коливань. 2. Геометричне зображення гармонічних коливань. Додавання гармонічних коливань одного напрямку з однаковими частотами. 3. Додавання гармонічних коливань однакового напрямку з різними частотами. Биття. 4. Додавання взаємно перпендикулярних гармонічних коливань. <p>Плакати: Лекційна демонстрація: “Пружні коливання”, “Биття”. Літ. 1. §§ 13-16; 2. §§ 9.1-9.6; 2. §§ 49, 50, 53. <u>Завдання на СРС:</u>Літ. 2. § 57.</p>
	<p>Лекція 10.Згасаючі коливання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Згасаючі коливання. Диференціальне рівняння згасаючих коливань та його розв’язок.

10	<p>2. Характеристики згасання коливань.</p> <p>3. Електричні згасаючі коливання у реальному контурі. Аперіодичний процес. Лекційна демонстрація: “Згасаючі коливання”.</p> <p>Літ. 1. §17; 2. §§ 9.7; 2. § 58. 11. § 90.</p> <p><u>Завдання на СРС:</u></p>
11	<p style="text-align: center;">Лекція 11. Вимушені коливання.</p> <p>1. Вимушені коливання. Диференційне рівняння вимушених коливань та його розв’язок.</p> <p>2. Характеристики вимушених коливань.</p> <p>3. Резонанс. Добротність коливальної системи.</p> <p>4. Автоколивання. Параметричні коливання.</p> <p>Літ. 1. §18; 2. §§ 9.8-9.11; 10. § 60. 11. § 91.</p>
12	<p style="text-align: center;">Тема 3.2. Хвилі</p> <p style="text-align: center;">Лекція 12. Хвилі у пружному середовищі.</p> <p>1. Хвильовий процес. Види хвиль. Принцип Гюйгенса.</p> <p>2. Рівняння плоскої та сферичної хвиль. Довжина хвилі, хвильове число, фазова швидкість. Хвильове рівняння.</p> <p>3. Принцип суперпозиції хвиль. Когерентні хвилі. Інтерференція хвиль. Інтерференція хвиль від двох когерентних джерел.</p> <p>4. Стоячі хвилі, вузли та пучності.</p> <p>Плакати: Літ. 1. §§ 19-21; 2. §§ 10.1-10.6.</p> <p><u>Завдання на СРС:</u> Літ. 2. §10.7.</p>
13	<p style="text-align: center;">Лекція 13. Рівняння Максвелла.</p> <p>1. Аналіз явища електромагнітної індукції. Перше рівняння Максвелла та його фізичний зміст.</p> <p>2. Друге рівняння Максвелла та його фізичний зміст.</p> <p>3. Система рівнянь Максвелла . Електромагнітне поле.</p> <p>4. Необхідність існування електромагнітних хвиль з аналізу рівнянь Максвелла. Основні властивості електромагнітних хвиль.</p> <p>5. Енергія електромагнітних хвиль. Вектор Умова-Пойтинга.</p> <p>Плакат: Літ. 1. §§ 84-85; 2. §§ 8.1-8.4, 11.2; 11. §§ 69-71,104, 105,107; 13. § 239, 240.</p> <p><u>Завдання на СРС:</u></p>
14	<p style="text-align: center;">Лекція 14. Випромінювання електромагнітних хвиль.</p> <p>1. Досліди Г.Герца.</p> <p>2. Випромінювання елементарного диполя. Діаграма напрямленості випромінювання диполя. Потужність випромінювання диполя.</p> <p>3. Шкала електромагнітних хвиль.</p> <p>Плакати: №№ 204, 204-а, 205.</p> <p>Літ. 1. §§ 86-88; 2. §§ 11.1, 11.3-11.6.</p> <p><u>Завдання на СРС:</u> Літ.</p>
15	<p style="text-align: center;">Тема 3.3. Оптика</p> <p style="text-align: center;">Лекція 15. Інтерференція електромагнітних хвиль.</p> <p>1. Основні відомості про хвилі оптичного діапазону. Інтенсивність електромагнітних хвиль.</p> <p>2. Способи одержання когерентних хвиль оптичного діапазону. Оптична довжина шляху і різниця ходу.</p> <p>3. Розрахунок інтерференційної картини від двох лінійних джерел.</p> <p>4. Вплив монохроматичності та розмірів джерела хвиль на утворення</p>

	інтерференційної картини. Лекційна демонстрація: “Інтерференція за допомогою бідзеркал Френеля”. Плакати: №№ 508, 511, 514. Літ. 1. §§ 89-92; 2. §§12.1-12.6. <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 2. §12.7.
16	Лекція 16. Дифракція електромагнітних хвиль. 1. Дифракція хвиль. Умови та методи її спостереження. Принцип Гюйгенса-Френеля. 2. Метод зон Френеля. Прямолінійне поширення світла. 3. Дифракція на круглому отворі та круглому дискові. Метод графічного додавання амплітуд. Лекційна демонстрація: “Зони Френеля”. Плакати: <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 1. §§ 93-95; 2. §§ 13.1-13.3.
17	Лекція 17. Дифракція паралельних променів. 1. Дифракція на щілині. 2. Одновимірна плоска дифракційна ґратка. 3. Дифракційна ґратка як спектральний прилад. Плакати: Літ. 1. §96; 2. §§ 13.6-13.7. <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 2. §13.8.
18	Лекція 18. Поляризація електромагнітних хвиль. 1. Явище поляризації електромагнітних хвиль. Види поляризації хвиль. 2. Поляризація при відбиванні та заломленні. Закон Брюстера. 3. Явище подвійного променезаломлення та його пояснення. Приклади визначення напрямів звичайного та незвичайного променів. 4. Поляризаційні прилади. Закон Малюса. Ступінь поляризації. Демонстрація: “Поляризаційні прилади”. Літ. 1. §§ 101-105; 2. §§ 14.1-14.4. <u>Завдання на СРС:</u> Літ. 2. §§ 14.5-14.6.

5.2. Практичні заняття

Основні завдання циклу практичних занять:

- закріплення засвоєння змісту лекційного матеріалу;
- засвоєння методів аналізу фізичних явищ;
- вироблення вміння обчислень фізичних величин за аналітичними виразами;
- вироблення вміння застосовувати математичний апарат для вирішення певних фізичних задач.

Нижче наведено теми та короткий зміст занять і орієнтовний перелік завдань для аудиторної роботи та СРС (номери задач) за посібником [8]. При роботі в аудиторії викладач має право, крім указаних у переліку, використовувати завдання з інших джерел.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)	Кількість ауд. годин
-------	---	----------------------

1	<p>Тема 1.1. Основні відомості про вимірювання та їхні похибки. Обробка результатів фізичних вимірювань.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обробка результатів прямих вимірювань. 2. Обробка результатів непрямих вимірювань. 3. Літ. 5. <u>Завдання на СРС</u>: видаються завдання по темі питань заняття. 	2
2	<p>Тема 2.1 Електричне поле. Розрахунок напруженостей і потенціалів електростатичних полів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Потенціал, різниця потенціалів електростатичного поля. 2. Зв'язок між напруженістю і потенціалом електростатичного поля. 3. Розв'язування задач за темою заняття. <p>Літ. 3. № 1.29, 1.44, 1.53, 1.67. <u>Завдання на СРС</u>: Літ. 3. № 1.35, 1.43, 1.58, 1.60.</p>	2
3	<p>Діелектрики та провідники в електростатичному полі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поляризація діелектриків. Характеристики електричного поля в діелектриках. 2. Електроємність провідників та конденсаторів. 3. Розв'язування задач за даною темою. <p>Літ. 3. № 2.27, 2.37, 2.43, 2.60. <u>Завдання на СРС</u>: Літ. 3. № 2.28, 2.39, 2.51, 2.88.</p>	2
4	<p>Тема 2.2. Постійний електричний струм. Закони постійного струму.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Електричний струм провідності, умови його існування та характеристики. 2. Закони Ома та Джоуля-Ленца в диференціальній та інтегральній формах. 3. Правила Кірхгофа. 4. Розв'язування задач за даною темою. <p>Літ. 3. № 3.14, 3.40, 3.55. <u>Завдання на СРС</u>: Літ. 3. № 3.24, 3.43, 3.58, 3.79.</p>	2
5	<p>Тема 2.3. Магнітне поле. Розрахунок магнітних полів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Магнітне поле та його характеристики. 2. Закон Біо-Савара-Лапласа та його застосування до розрахунку магнітного поля колового витка зі струмом. 3. Закон повного струму. 4. Розв'язування задач за даною темою. <p>Літ. 3. № 4.12, 4.25, 4.33. <u>Завдання на СРС</u>: Літ. 3. № 4.17, 4.29, 4.37, 4.42.</p>	2
6	<p>Магнітне поле в речовині.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Намагнічення речовини. Феромагнетика та їх властивості. 2. Енергія та об'ємна густина енергії магнітного поля. 3. Взаємна енергія струмів. 4. Розв'язування задач за даною темою. <p>Літ. 3. № 5.13, 5.26, 5.40. <u>Завдання на СРС</u>: Літ. 3. № 5.15, 5.30, 5.41, 5.43.</p>	

7	<p>Тема 2.4. Електромагнітна індукція. Електромагнітна індукція.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Механізм та закони електромагнітної індукції. 2. Кількість електрики, яка переноситься індукційним струмом. 3. Самоіндукція. 4. Розв'язування задач за даною темою. <p>Літ. 3. № 6.13, 6.24, 6.35, 6.40. Завдання на СРС: Літ. 3. № 6.15, 6.26, 6.37, 6.45.</p>	2
8	<p>Розділ III. Коливання та хвилі. Тема 3.1. Коливання. Гармонічні коливання, додавання коливань.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гармонічні коливання (визначення, рівняння, характеристики). 2. Додавання гармонічних коливань. 3. Розв'язування задач за даною темою. <p>Літ.4. № 1.13, 1.31, 1.38, 1.64. Завдання на СРС: Літ. 4. № 1.14, 1.32, 1.42, 1.66.</p>	2
9	<p>Практичне заняття 9. МКР проводиться за темами 2.3; 2.4; 3.1 згідно розкладу занять.</p>	2

5.3. Лабораторні заняття

Основні завдання циклу лабораторних занять

Основні завдання лабораторних занять з даного кредитного модуля

- закріплення засвоєння змісту лекційного матеріалу;
- засвоєння методів аналізу фізичних явищ;
- вироблення вміння експериментального дослідження фізичних явищ;
- вироблення вміння обчислень фізичних величин за аналітичними виразами;
- вироблення вміння застосовувати математичний апарат для дослідження певних фізичних явищ.

№ з/п	Назва лабораторної роботи	Кількість ауд. годин
1	Вивчення електростатичного поля	4
2	Визначення опору провідника за допомогою містка сталого струму (містка УІТСТОНА)	4
3	Вимірювання електроорушійної сили методом компенсації	4
4	Визначення питомого заряду електрона методом магнетрона	4
5	Знімання кривої намагнічування і петлі гістерезису феромагнетиків у змінних магнітних полях	4
6	Дослідження вільних згасаючих коливань у контурі	4
7	Вивчення вимушених коливань у послідовному коливальному контурі	4
8	Дослідження інтерференції електромагнітних хвиль	4
9	Дослідження дифракції електромагнітних хвиль	4

Після виконання 4-5 робіт студенти захищають отримані результати на колоквіумах

6. Самостійна робота

Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
Тема 1.1. Методи вимірювання сили струму, напруги, опору. Принципи роботи електровимірювальних приладів основних систем	1
Тема 2.1. Електростатичне поле (Сегнетоелектрики, п'єзоелектрики, електрети та їхні властивості).	6
Тема 2.2. Постійний електричний струм	2
Тема 2.3. Магнітне поле (Класифікація магнетиків. Феромагнетики та їхні властивості. Ферити).	3
Тема 2.4. Електромагнітна індукція	4
Розрахункова робота з тем 2.1 - 2.3	5
Тема 3.1. Коливання	2
Тема 3.2. Хвилі	1
Тема 3.3. Оптика	4
МКР з тем 2.4; 3.1	2
Підготовка до іспиту	30
Всього за семестр	60

З даної навчальної дисципліни заплановано індивідуальне завдання у вигляді **розрахункової роботи (РР)**. Вони сприяють більш поглибленому вивченню студентами теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача. Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю.

Основні цілі індивідуального завдання:

- чітка організація самостійної роботи студентів;
- підвищення якості засвоєння навчального матеріалу;
- вироблення початкових навичок інженерних розрахунків

Індивідуальні завдання

Розрахункова робота проводиться за темами **2.1 - 2.3**. Кожний студент отримує індивідуальні завдання у вигляді 3 задач. Захист виконаних завдань індивідуальний. Рекомендується література **2, 3, 8**.

Контрольна робота

З кредитного модуля заплановано проведення однієї модульної контрольної роботи (**МКР**):

МКР проводиться за темами **2.4; 3.1** згідно розкладу занять. **Основна мета МКР** - здійснення рубіжного контролю та досесійної атестації академічної успішності студентів. **Місце проведення МКР** - в аудиторії згідно розкладу. **МКР** проводяться на практичному занятті №9 та розрахована на дві академічні години.

Методика проведення МКР. Завдання **МКР** складаються з **3** питань (задач). Рекомендується література **2;3, 4, 9**. Проводиться шляхом видачі кожному студентові індивідуальних завдань (**3** задач). Результати оголошуються на найближчому занятті.

7. Політика та контроль

7.1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Система вимог, які ставляться перед студентом:

- відвідування лекційних, практичних та лабораторних занять є обов'язковою складовою вивчення матеріалу;
- на лекції викладач користується власним презентаційним матеріалом; використовує гугл-диск для викладання матеріалу поточної лекції, додаткової інформації, завдань до практичних робіт та інше; вирішення практичних завдань та модульних контрольних робіт завантажуються на гугл-диск;
- питання на лекції задаються у відведений для цього час;
- для захисту практичної або розрахункової роботи необхідно розв'язати відповідні задачі, завантажити рішення на гугл-диск та відповісти на запитання щодо рішення;
- лабораторні заняття проводяться в лабораторіях кафедри. Перевіряється підготовка студентів до виконання конкретної лабораторної роботи. Після отримання допуску студенти експериментально отримують результати вимірювання, які записують в протокол роботи. Оформляють протокол роботи і відповідають на контрольні питання. При успішному захисті протоколу отримують відповідні бали.
- заохочувальні бали виставляються за: рішення задач на першому практичному занятті; участь у факультетських та інститутських олімпіадах з навчальних дисциплін, участь у конкурсах робіт, підготовка оглядів наукових праць тощо. Кількість заохочуваних балів не більше 10;
- штрафні бали виставляються за: переписування модульної контрольної роботи. Кількість штрафних балів не більше 10.

7.2. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Положення про рейтингову систему оцінки успішності студентів

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- 1) 1 модульна контрольна робота, 1 РР;
- 2) 5 експрес-контролів на практичних заняттях;
- 3) 2 відповіді біля дошки;
- 4) 9 лабораторних робіт;
- 5) відповідь на іспиті.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Робота на практичних заняттях

Експрес контроль

Ваговий бал – 3.

— повне виконання завдання	3
— часткове виконання завдання	2...1
— незадовільне виконання завдання	0

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях **36 × 5 = 15 балів.**

Відповіді (розв'язування задач) біля дошки

Ваговий бал – 5.

— самостійно розв'язана задача	5
— розв'язана задача за допомогою викладача	4-1
— студент не здатний розв'язати задачу навіть за допомогою викладача..	0

Максимальна кількість балів **56 × 2 = 10 балів**

2. Лабораторні роботи

Ваговий бал – 5.

Максимальна кількість за всі лабораторні роботи $56 \times 9 = 45$ балів в кожному семестрі.

- позитивне тестування з теоретичного матеріалу та правильно оформлений звіт лабораторної роботи 5б
- позитивне тестування з теоретичного матеріалу та з помилками оформлений звіт 4-3б
- негативне тестування з теоретичного матеріалу та правильно оформлений звіт з лабораторної роботи. 2б
- негативне тестування з теоретичного матеріалу та з помилками оформлений звіт з лабораторної роботи ...1б
- негативне тестування з теоретичного матеріалу та відсутність звіту з лабораторної роботи ...0б.

3. Модульний контроль

Ваговий бал –30. Максимальна кількість балів за контрольну роботу в семестрі 30 балів.

- правильно і повністю виконані всі завдання контрольної роботи 30
- частково виконані завдання контрольної роботи 25-15
- завдання контрольної роботи виконані з помилками 14-3
- завдання контрольної роботи не виконані 0

4. Розрахункова робота (РР)

Ваговий бал – 20.

- Повне виконання 20
- робота виконана з незначними помилками 18-14
- робота виконана з помилками 12-8
- неповне виконання роботи 6-2
- роботу не зараховано 0

5. Штрафні та заохочувальні бали за:

- недопуск до лабораторних робіт у зв'язку з незадовільним вхідним контролем -1
- відсутній на лабораторному занятті без поважних причин.....- 2
- несвоєчасний захист МК та РР (пізніше ніж за тиждень)..... -1 ÷ -5
- доповідь на семінарському занятті..... +2 ÷ +5
- участь на олімпіадах, модернізація лабораторних робіт, виконання завдань із удосконалення методичних та дидактичних матеріалів з дисципліни..... +2 ÷ +10

Календарний контроль проводиться двічі згідно Графіка-календаря освітнього процесу ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського на навчальний рік.

За перший календарний контроль ідеальний студент може отримати поточний рейтинг $r_1 = 46$ балів. Тому заліковий бал першої атестації приймається $A_1 = 0,5 r_1 = 23$ балів. На час другого календарного контролю максимальний поточний рейтинг складає $r_2 = 86$ бали. Заліковий бал другої атестації $A_2 = 0,5 r_2 = 43$ бали.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів складає:

$$\text{1-ий семестр } R_c = 15+10+45+30+20= 120 \text{ балів;}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 40% від R, а саме:

$$\text{1-ий семестр } R_E = \frac{120 \cdot 0,4}{1-0,4} = 80 \text{ балів;}$$

Таким чином, рейтингова шкала з дисципліни складає

$$\text{1-ий семестр } R = R_c + R_E = 120 + 80 = 200 \text{ балів;}$$

Необхідною умовою допуску до іспиту є зарахування РР та всіх лабораторних робіт, а також стартовий рейтинг (r_c) не менше 50% від R_c , тобто 60 балів.

РР зараховується при умові виконання 60% завдань, що складає 12 балів.

Екзамен

На екзамені студенти виконують письмову контрольну роботу. Для цього кожний студент самостійно вибирає екзаменаційний білет, який містить два теоретичних питання і одне практичне завдання (задачу). Перелік теоретичних питань і ймовірний набір задач студентам видається не пізніше, ніж за місяць до екзамену. Кожне теоретичне питання оцінюється у **26** балів кожне, а практичне (задача) оцінюється у **28** балів.

Система оцінювання теоретичних питань(за одне питання в білеті)

«відмінно»	повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації)	26-23 балів
«добре»	достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності)	22-19 балів
«задовільно»	не повна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки)	18-16 балів
«незадовільно»	Незадовільна відповідь, відсутність будь якої відповіді, відповідь не по суті питання.	0 балів

Система оцінювання практичного завдання (задачі).

«відмінно»	повний безпомилковий розв'язок задачі	28-25 балів
«добре»	повний розв'язок задачі з несуттєвими неточностями	24-22 бали
«задовільно»	задача розв'язана с певними недоліками	21-20 балів
«незадовільно»	задача не розв'язана	0 балів

Для отримання студентом відповідних традиційних оцінок його рейтингова оцінка **RD** переводиться згідно з **таблицею викладача**:

$RD = r_c + r_E$	Традиційна оцінка
I семестр	
200-190	відмінно
198-170	дуже добре
168-150	добре
144-130	задовільно
128-120	достатньо
менше 120	незадовільно

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

8. Додаткова інформація з навчальної дисципліни

Перелік програмних питань з курсу фізики за перший семестр 2021– 2022 н. р. для

складання іспиту з кредитного модуля МПН.Н.2/1 студентами 1-го курсу Державного закладу "Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації КШ ім. Ігоря Сікорського".

1. Проведення вимірювань і визначення похибок. Оцінка похибок прямих та опосередкованих вимірювань. Інструментальні похибки. Класи точності приладів.
2. Статистична обробка результатів великого числа прямих вимірювань.
3. **Поняття невизначеності** вимірювання. Засади оцінювання **невизначеностей** результатів вимірювань. Види невизначеностей у вимірюваннях. Сумарна стандартна та розширена невизначеності.
4. Електричні заряди. Закон кулона. Електричне поле, як вид матерії. Напруженість електричного поля. Принцип суперпозиції електричних полів. Графічне зображення електричних полів.
5. Потік вектора напруженості електричного поля. Теорема Остроградського – Гаусса.
6. Застосування теореми Остроградського – Гаусса до розрахунку напруженості електричного поля нескінченної однорідно зарядженої площини.
7. Застосування теореми Остроградського – Гаусса до розрахунку напруженості електричного поля нескінченної прямої однорідно зарядженої нитки.
8. Робота сил електричного поля. Різниця потенціалів. Циркуляція вектора напруженості електричного поля. Потенціал. Еквіпотенціальні поверхні.
9. Зв'язок між напруженістю та потенціалом електричного поля.
10. Провідники, діелектрики та напівпровідники. Електричний диполь в однорідному та неоднорідному електричному полі.
11. Поляризація діелектриків та її типи. Вектор поляризації (поляризованість), діелектрична сприйнятливості.
12. Електричне поле всередині діелектрика. Діелектрична проникність та її фізичний зміст. Зв'язок між діелектричною сприйнятливістю та діелектричною проникністю.
13. Зміна електричного поля на межі двох діелектриків.
14. Сегнетоелектрики, їхні властивості та практичне використання (**На самопідготовку. Підручник**).
15. Провідник в електричному полі. Розподіл зарядів, напруженості та потенціалу електричного поля у провіднику. Захист від електричних полів.
16. Електроємність провідників. Конденсатори. Розрахунок ємності плоского конденсатора.
17. Розрахунок ємності сферичного та циліндричного конденсаторів (**На самопідготовку. Підручник**).
18. Енергія зарядженого провідника та конденсатора. Енергія електричного поля. Об'ємна густина енергії електричного поля.
19. Електричний струм та його види. Струм провідності та умови його існування. Основні характеристики постійного електричного струму.
20. Закон Ома та Джоуля – Ленца в інтегральній та диференціальній формах.
21. Закон Ома в інтегральній формі для однорідної та неоднорідної ділянки електричного кола. Електрорушійна сила та падіння напруги у колі постійного струму.
22. Розрахунок розгалужених електричних кіл за допомогою правил Кірхгофа.
23. Взаємодія елементів струму. Магнітне поле, як форма існування матерії. Індукція магнітного поля. Лінії індукції магнітного поля.
24. Закон Біо – Савара – Лапласа та його застосування до розрахунку магнітного поля прямолінійного провідника зі струмом.
25. Закон Біо – Савара – Лапласа та його застосування до розрахунку магнітного поля колового витка зі струмом.
26. Теорема про циркуляцію вектора індукції магнітного поля.
27. Потік вектора індукції магнітного поля. Теорема Остроградського – Гаусса для магнітного поля. Вихровий характер магнітного поля.
28. Контур зі струмом в однорідному та неоднорідному магнітному полі.

29. Механічний та магнітний моменти електрона, атома, молекули. Намагнічування речовини.
30. Магнітне поле в речовині. Напруженість магнітного поля. Теорема про циркуляцію вектора напруженості магнітного поля. Магнітна сприйнятливість та проникність. Зв'язок між сприйнятливістю та проникністю речовини.
31. Магнітне поле на межі двох магнетиків.
32. Класифікація магнетиків. Феромагнетизм. Властивості феромагнетиків. Дослідження феромагнетиків. Магнітний гістерезис. (**Лаб.роб. №2-11. Підручник**).
33. Пояснення магнітних властивостей феромагнетиків. Феримагнетизм. Ферити. Застосування феромагнетиків та феритів. (**На самопідготовку. Лаб.роб. №2-11. Підручник**).
34. Явище електромагнітної індукції. Закон Фарадея. Правило Ленца. Пояснення явища електромагнітної індукції.
35. Явище взаємної індукції. Явище самоіндукції. Індуктивність. ЕРС самоіндукції.
36. Енергія та об'ємна густина енергії магнітного поля. Взаємна енергія струмів.
37. Коливальний процес. Види коливань. Власні (вільні) коливання на прикладі пружних коливань. Диференціальне рівняння гармонічних коливань. Його розв'язок. Характеристики гармонічних коливань. Електричні коливання в ідеалізованому контурі.
38. Геометричне зображення гармонічних коливань. Додавання однаково спрямованих гармонічних коливань з однаковими частотами.
39. Додавання однаково спрямованих гармонічних коливань з різними частотами. Биття.
40. Додавання взаємно перпендикулярних гармонічних коливань.
41. Загасаючі коливання. Диференціальне рівняння загасаючих коливань та його розв'язок. Характеристики загасаючих коливань. Аперіодичний процес, критичний опір.
42. Вимушені коливання. Диференціальне рівняння вимушених коливань та його розв'язок. Характеристики вимушених коливань (частота, амплітуда, фаза).
43. Резонанс напруги та струму в електричному контурі.
44. Хвильовий процес. Види хвиль. Хвильова поверхня, фронт хвилі. Принцип Гюйгенса. Рівняння плоскої хвилі. Довжина хвилі. Фазова швидкість хвилі. Рівняння сферичної хвилі. Хвильове рівняння.
45. Принцип суперпозиції хвиль. Когерентні хвилі. Інтерференція когерентних хвиль.
46. Стоячі хвилі. Вузли та пучності. "Втрата" півхвилі при відбиванні.
47. Аналіз явища електромагнітної індукції. Перше рівняння Максвелла, його фізичний зміст. Закон повного струму. Струм зміщення. Друге рівняння Максвелла, його фізичний зміст. Система рівнянь Максвелла.
48. Доведення необхідності існування електромагнітних хвиль з аналізу рівнянь Максвелла. Рівняння плоскої біжучої електромагнітної хвилі. Основні властивості електромагнітних хвиль. Енергія електромагнітних хвиль. Вектор Умова-Пойнтинга.
49. Досліди Г.Герца. Випромінювання хвиль елементарним електричним диполем. Діаграма напрямленості та потужність випромінювання диполя.
50. Шкала електромагнітних хвиль (**На самопідготовку. Підручник**). Основні відомості про електромагнітні хвилі оптичного діапазону. Інтенсивність електромагнітних хвиль.
51. Способи одержання когерентних хвиль оптичного діапазону (**Лабораторна робота 3-1. Підручник**). Оптична довжина шляху та оптична різниця ходу. Розрахунок інтерференційної картини від двох когерентних джерел.
52. Вплив немонохроматичності та розмірів джерела випромінювання на утворення інтерференційної картини.
53. Дифракція хвиль. Умови і методи її спостереження. Принцип Гюйгенса-Френеля. Метод зон Френеля. Прямолінійне поширення світла.
54. Дифракція на круглomu отворі та круглomu дискові. Метод графічного додавання амплітуд.
55. Дифракція на щілині.
56. Дифракційна решітка. Дифракційні спектри.

57. Дифракційна решітка як спектральний прилад (**Лабораторна робота 3-4. Підручник**).
58. Явище поляризації хвиль. Види поляризації хвиль. Поляризація при відбиванні та заломленні. Закон Брюстера.
59. Явище подвійного променезаломлення та його пояснення.
60. Приклади визначення напрямів звичайного та незвичайного променів. Закон Малюса. Ступінь поляризації. Поляризатори. Фотопружність, ефект Керра та ефект Котона-Мутона.

Розробники робочої програми навчальної дисципліни (силабусу):

_____ (підпис) Доцент кафедри загальної фізики
канд.фіз.-мат. наук, доцент Іван Скіцько
(науковий ступінь, вчене звання, власне ім'я та прізвище)

_____ (підпис) старший викладач кафедри
загальної фізики Наталія Бруква

25.05.2023р.

Ухвалено кафедрою загальної фізики (протокол №7 від 06.06 .2023р.)

Завідувач кафедри загальної фізики

_____ (підпис) доктор фіз.-мат. наук, професор Сергій Решетняк
(науковий ступінь, вчене звання, власне ім'я та прізвище)
6 . 06 .2023 р.

Погоджено Методичною комісією ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол від 30. 06. 2023 р. № 9).

_____ (підпис) _____ (науковий ступінь, вчене звання, власне ім'я та прізвище)
30 . 06 .2023 р.

Погоджено:

Завідувач Спеціальної кафедри № 1

_____ (підпис) Д.т.н., ст..н.с. Олександр Фома
(науковий ступінь, вчене звання, власне ім'я та прізвище)
. . 2023 р.

Завідувач Спеціальної кафедри № 3

_____ (підпис) Д.т.н., професор Віктор Єрохін
(науковий ступінь, вчене звання, власне ім'я та прізвище)
. . 2023 р.